Eduskunnan talousvaliokunta

E 9/2021 vp Digitaalista euroa koskeva selvitystyö

Euroopan keskuspankki (EKP) on edennyt digitaalisen euron mahdolliseen liikkeeseenlaskuun liittyvässä hankkeessa tutkimusvaiheeseen, jossa on tarkoitus selvittää mahdollisen digitaalisen euron keskeiset ominaisuudet, juridiset kysymykset ja tekniset ratkaisut. Euroopan komissio antaa lainsäädäntöehdotuksen digitaalisen euron toteuttamista koskevasta lainsäädännöstä alkuvuoden 2023 aikana. Meneillään olevan komission julkinen kuuleminen täydentää EKP:n aiempaa konsultaatiotyötä ja siinä kerätään näkemyksiä komission tulevaa lainsäädäntöehdotusta varten. Niin päätettäessä digitaalinen euro voisi olla mahdollista laskea liikkeelle loppuvuoden 2025 ja alkuvuoden 2026 paikkeilla.

Valtiovarainministeriön perusmuistiossa E9/2021vp *Digitaalista euroa koskeva selvitystyö* esitetään Suomen kannat EKP:n selvitystyöhön ja arvioidaan digitaaliseen euroon liittyvien vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia varsin yleisellä tasolla.

Finanssivalvonta kiittää mahdollisuudesta osallistua kuulemiseen ja lausun asiantuntijalausuntona kunnioittavasti seuraavaa:

Digitaalisella euron avulla voidaan tarjota kansalaisille mahdollisuus ylläpitää ja laajentaa keskuspankkirahan käyttöä. Yhtäältä kyse on vaihtoehdosta käteiselle, jonka käyttö on vähentynyt merkittävästi digitaalisen maksamisen (mm. kortti- ja mobiilimaksut) suosion kasvun myötä. Toisaalta kyse on myös yksityisiä vähittäismaksujärjestelmiä täydentävästä maksujärjestelmästä. Tällä hetkellä ainoa laajalle yleisölle saatavissa oleva keskuspankkiraha on käteinen, sähköisen tilirahan ollessa yksityisen pankkijärjestelmän luomaa rahaa. Keskuspankin vastapuolina toimivilla pankeilla on lisäksi pääsy keskuspankin digitaaliseen rahaan.

Rahalla on kolme ydintoimintoa: arvon mitta, arvon säilyttäjä ja vaihdon väline. Digitaalisen euron on käteisen lailla mahdollista täyttää kaikki nämä ominaisuudet. Periaatteessa digitaalinen euro voitaisiin toteuttaa (ainakin) kolmella tavalla: hajautettuna lohkoketjuna (kuten esim. Bitcoin), tilipohjaisena (”keskuspankkitilit”) ja arvopohjaisena (”sähköinen lompakko”).

Nykyiset lohkoketjuteknologiaan perustuvat digitaaliset ns. kryptovaluutat tai -varat eivät ole kyenneet täyttämään rahalta vaadittavia ydintoimintoja, sillä niiden hinta on vaihdellut niin voimakkaasti, että kyse on ollut lähinnä spekulatiivisista sijoituskohteista. Myös maksutapahtumiin liittyvään teknologiaan liittyy puutteita mm. maksujen määrän ja ympäristön kuormittavuuden kannalta. Koska esimerkiksi Bitcoinin tarjonta kasvaa kaavamaisesti, muutokset kysynnässä heijastuvat suoraan sen hintaan. Tällainen malli olisi syvässä ristiriidassa modernin keskuspankin toimintamallin kanssa, jossa tavoitteena on rahan arvon vakaus, ei sen epävakaus. Mainittakoon vielä, että

kirjanpidollisesti digitaalinen euro olisi määritelmällisesti mahdoton toteuttaa hajautetun lohkoketjun avulla, sillä digitaalisetkin eurot olisivat kirjanpidollisesti keskuspankin vastuulla.

Tilipohjainen tapa olisi olemukseltaan lähimpänä nykyisiä digitaalisen rahan käyttömuotoja vähittäis- ja tilimaksuissa. Se olisi siten myös kilpailija yksityisten pankkien digitaaliselle rahalle. Tähän liittyy paradoksaalisesti myös rahoitusvakautta koskevia riskejä: koska keskuspankki ei voi lähtökohtaisesti joutua selvitystilaan, keskuspankin tilillä oleva digitaalinen euro koetaan todennäköisesti yksityispankin tilillä olevaa digitaalista euroa turvallisemmaksi. Koska talletuksilla on merkittävä rooli yksityisten pankkien rahoittamisessa, merkittävät talletussiirtymät heikentäisivät yksityisten pankkien asemaa. Normaaliaikojen lisäksi erityisesti kriisiaikoina keskuspankkiin tehtävät talletukset voisivat olla erityisen houkuttelevia. Näistä riskeistä johtuen digitaalista euroa koskevissa esityksissä onkin lähtökohtaisesti mukana erilaisia määrä- ja/tai hinta(korko)rajoitteita, joiden avulla talletussiirtymiin ja jopa -pakoihin liittyviä riskejä pyritään minimoimaan.

Arvopohjainen tapa olisi näistä kolmesta vaihtoehdosta kaikkein lähimpänä nykyistä käteistä. Tästä johtuen sitä voi ajatella myös pikemminkin tilipohjaista tapaa täydentävänä versiona, kuin sen aitona vaihtoehtona. Arvopohjainen digitaalinen euro olisi tiivistettynä sähköinen lompakko, johon pitäisi kuitenkin ladata arvoa erikseen ”digieuroautomaatilta”. Tätä ladattua arvoa voisi mahdollisesti käyttää myös silloin, kun verkkoyhteyttä omalle tilille ei voitaisi muodostaa.

Tilipohjainen digitaalinen euro voisi luontevasti toimia nykyisiä maksujärjestelmiä täydentävänä maksujärjestelmänä euroalueella. On kuitenkin vaikea arvioida, kuinka merkittävän roolin digitaalinen euro voisi saavuttaa kypsillä ja verkostomarkkinoille luonteenomaisesti suuruuden etuja painottavassa maksamisessa. Toisaalta tuomalla markkinoille uskottavan vaihtoehdon, digitaalinen euro voisi minimissään hillitä nykyisten toimijoiden mahdollisuuksia maksupalveluiden merkittäviin hinnankorotuksiin.

Digitaalinen euro ja Euroopan unionin eIDAS sähköinen identiteetti voisivat tuoda lisää tehokkuutta nykyisin paljolti kansallisiin ratkaisuihin perustuvaan sähköiseen tunnistamiseen.

Kuten nykyisiinkin digitaalisiin maksuratkaisuihin, myös digitaaliseen euroon liittyy lähtökohtaisesti käytettävyyshuolia niille henkilöille, joiden on syystä tai toisesta vaikeata käyttää digitaalisia palveluita.

Sähköisesti allekirjoitettu

FINANSSIVALVONTA

Kurri Samu 91237328L

Samu Kurri
osastopäällikkö